

Fattige barn i Norge

Har ikke råd til å være med på alle avslutningene

Mai og juni er tøffe måneder for fattige familier.

Foto: Lenar Musin
Kari Mathilde Hestad
Publisert 20/06 2014 Oppdatert 29/04 2017

- Det skal ikke så mye til

[Du må ikke ha et hus å låne bort for å bidra til at andre får en god sommer. Det holder lenge å ta med deg en ekstra unge på piknik.](#)

- Vi har en stor pågang fra barnefamilier året gjennom. Men akkurat nå hoper det seg opp med avslutninger, sier Elin Herikstad, seksjonsleder i Frelsesarmeens sosialtjeneste.

Ifølge henne er det slett ikke bare i førjulstiden at fattige familier har det tøft.

Klassen, korpsset og fotballaget - alle vil markere at det snart er sommerferie. Barna skal ha med seg penger, mat, kaker og premier til loddsalg. I tillegg er det gjerne et rush av barnebursdager i juni, siden mange vil ha feiringen unnagjort før fellesferien.

Les mer om fattige barn: [Hedda \(5\) får ikke gå i bursdag eller reise på ferie](#)

- Ta med spekemat

For det er ikke alle som har råd til den ekstra hundrelappen til alle avslutningene.

- Et lite eksempel er en mamma jeg nylig snakket med, som fortalte at hun hadde fått beskjed fra foreldrekontakten om å ta med seg et «fat med spekemat». For mange en helt ubetydelig utgift, men for henne var spekemat så dyrt at hun aldri pleide å ta seg råd til det, forteller Herikstad.

Et tips til skolene, er at man ikke lager klasselister over hvem som skal ha med hva, men i stedet gjør det mer uformelt og ber om at alle tar med seg litt mat hver.

- Da kan foreldrene ta med noe de har penger til, sier Herikstad.

Her er [14 tips fra økonom Hallgeir Kvadsheim](#), kjent fra «Luksusfellen», som kan gi familien bedre økonomi.

Press på pengene året rundt

I desember er det julegaver. Så skal barna ha vinterdress og vinterstøvler, og i vårmånedene kommer alle sommeravslutningene. Om sommeren skal man helst reise på utenlandsferie, og til skolestart skal barna ha ny sekk og nye klær.

Økning i antall fattige barn

- Det har vært en kraftig økning i antall fattige barn og unge under 18 år i Norge, og innvandrerbarn står for nesten hele økningen, viser tall fra Statistisk sentralbyrå.
- I 2012 var 78.200 barn og unge som lever i fattigdom i Norge. Det er en økning på 4.300 på ett år, og det er barn fra innvandrerfamilier som står for nesten hele økningen.
- Det er spesielt barn med bakgrunn fra Somalia, Irak, Pakistan og Afghanistan som skiller seg ut med en høy andel fattige. Av alle somaliske barn under 18 år i Norge, lever 70 prosent av fattigdom, ifølge SSB-tallene.

Kilde: [NRK](#).

Fattigdom i Norge dreier seg også om å kunne delta i samfunnet på samme måte som andre, mer enn å ha penger til mat og et sted å bo.

Barn i fattige familier risikerer å falle utenfor viktige sosiale arenaer som andre barn deltar i, som ulike fritidsaktiviteter.

Og det er ingen liten bagatell, ifølge Karin Gustavsen, forsker og leder for Barn og unges samfunnslaboratorium, [samfunnslab.com](#).

Hun har møtt mange fattige barn og voksne gjennom sitt forskningsarbeid, og påpeker at ikke alle familier som tilhører den såkalte såkalte «lavinntektsgruppen» føler seg fattige.

- Men de familiene som har det dårlig, mangler gjerne også et nettverk, for eksempel besteforeldre med god økonomi. De har også hatt dårlig råd over lang tid, foreldrene er uten arbeid og har gjerne dårlig helse. Og da rammes ungene hardt i hverdagen, det er helt klart, sier Gustavsen til foreldre.no.

- Et eksempel er niåringen jeg snakket med, som fortalte at hun merket at familien hadde dårlig råd, og at hun derfor gruet seg til bursdagen sin. Et halvt år i forveien bekymret hun seg for om hun ville få en bursdagsfeiring lik den til andre barn, med besøk og gaver, slik hun drømte om.

De usynlige barna

For de mammaene og pappaene som lever med dårlig økonomi over lang tid, er det en stor belastning å hele tiden måtte være forsiktig med penger, og nekte barnet å være med på aktiviteter som andre barn får lov til, ifølge Elin Herikstad i Frelsesarmeen.

Du kan spare 10.000 i måneden

[Men det krever både vilje og disiplin.](#)

Karin Gustavsen forteller at barn merker foreldrenes dårlige økonomi helt konkret, for eksempel ved at de ikke kan delta, ved at de lar være å spørre foreldrene om penger til turer og avslutninger, og ved å være «syke» de dagene det skjer noe som koster penger.

- En doktorgrad i Sverige bruker begrepet «de usynlige barna» om disse ungene. De orker ikke å vise frem at foreldrene ikke får det til.

Det er tungt å være liten og bekymre seg så mye over penger, og samtidig føle seg utenfor og usynlig i kameratjengen. Barna får dårlig selvbilde, og etter hvert vil det også påvirke helsen.

Mindre stress: Få tips til hvordan du kan [fokusere på lyspunktene i en hard hverdag](#) .

Får dårligere helse

Barn fra fattige familier blir utsatt for påkjenninger som kan ha svært negative virkninger under oppvekst og i voksenlivet, ifølge Gustavsen.

- Det er nær sammenheng mellom dårlig økonomi og høyere grad av psykiske helseplager. Fattigdom over tid påvirker også den fysiske helsen.

Forskeren mener at de psykiske og fysiske helseplagene er et viktig tema som blir altfor lite kommunisert.

- Det handler ikke bare om at barna ikke får delta på fritidsaktiviteter, men også at det påvirker barnas livskvalitet direkte.

Nordiske studier viser høyere forekomst av astma, allergi og eksem hos barn i familier med lavest sosioøkonomisk status. De viste også høyere forekomst av hodepine, magesmerter og ryggsmarter hos barn i familier med lavt utdanningsnivå og lav husholdningsinntekt.

- Dårlige oppvekstvilkår virker inn på helsen senere i livet. Jo flere negative livserfaringer et barn eller en ungdom opplever, desto større risiko for hjertesykdom, kreft, kronisk lungesykdom, depresjon og selvmord i voksen alder, sier Gustavsen.

- Det er en samfunnsoppgave å håndtere den økende fattigdommen blant barn og unge, for dette gjelder svært mange barn. I tillegg til at flere fritidstilbud bør være gratis slik at alle barn kan delta, må foreldrene til disse barna sikres en forsvarlig inntekt, gjennom arbeid eller støtteordninger, mener forskeren.

Alt må ikke koste penger

Elin Herikstad skulle ønske at det var mer fokus på aktiviteter som ikke trenger å koste noe, og tror at også familier med god økonomi kan ha godt av ikke å glemme de enkle, morsomme tingene man kan gjøre sammen med barna.

- Vi i Frelsesarmeen tilbyr sommerleirer til barnefamilier, blant annet på Jeløya utenfor Moss. Da drar vi også en dag til Tusenfryd og koser oss. Men i etterkant er det gjerne ikke det barna trekker frem som spesielt minneverdig, de snakker mer om den dagen de fisket krabber fra bryggekannten sammen med mamma, forteller Herstad..